

# ŽENIJNÉ OPATRENIA OPERAČNÉHO MASKOVANIA V OBRANNEJ OPERÁCII

Na rozšírenom zasadaní Vojenskej rady Východného vojenského okruhu súdruh minister národnej obrany ČSSR mimo iného vo svojom vystúpení povedal: „Rozhodnejšie prekonávať staré návyky, rutinu, zotrvačnosť a často aj určitý stereotyp v myslení. Súčasné náročné požiadavky vyžadujú nielen skvalitňovať úroveň výcviku, jeho obsahovú náplň, časovú efektívnosť, ale aj **potrebu učiť vojská to, čo potrebujú na boj**“. Naše poriadky a rad ďalších nových predpisov nám, veliteľom dávajú možnosť slová súdruha ministra uplatniť v praxi, zavádzať nové účinné metódy a spôsoby bojovej činnosti v príprave vojsk na obranu vlasti.

**Operačné maskovanie je druhom zabezpečenia bojovej činnosti zväzov a zväzkov v operácii.** V obrannej operácii predstavuje komplex opatrení na oklamanie nepriateľa o smeroch sústreďenia hlavného úsilia, operačnej zostave vojsk, priebehu predného okraja, palebnom systéme, žerijnom vybudovaní obranného pásma, príprave protiúderov, manévre silami a prostriedkami v priebehu boja a organizácii velenia vojskám.

**Úspech operačného maskovania sa dosahuje skrytím a imitáciou činnosti vojsk,**

**demonstračnou činnosťou a dezinformáciou.** Pri skrytí, imitácii a uskutočňovaní demonstračnej činnosti významné miesto zaujímajú ženijné opatrenia na operačné maskovanie, ktoré sa vykonávajú spolu s opatreniami na rádiové, rádiotechnické a iné opatrenia operačného maskovania.

Ženijné opatrenia operačného maskovania plnia útvary a jednotky všetkých druhov vojsk, špeciálnych vojsk a tyla. Najzložitejšie opatrenia, ktorých plnenie vyžaduje použitie špeciálnych maskovacích prostriedkov a techniky, plnia útvary a jednotky špeciálnych vojsk (spojovacie, chemické, rádiotechnické a ďalšie).

Ženijné opatrenia operačného maskovania pri skrytí zahŕňujú ženijný prieskum maskovacích vlastností terénu; prípravu ciest v prírodných maskách; zriadenie umelých masiek na cestách pre skryté presuny raketových útvarov, veliteľských stanovišť, druhých sledov, záloh a operačných manévrovacích skupín; vykonávanie technických opatrení na skrytie operačných objektov, použitie normovaných a výpomocných prostriedkov na maskovanie.

Ženijné opatrenia pri imitácii zahŕňujú ženijné vybudovanie klamných priesto-

rov a objektov; použitie makiet a iných prostriedkov pre znázornenie prítomnosti vojsk, ich presunov v klamných priestoroch, zriadenie klamných orientačných bodov v teréne, klamných mostov a iných preprávk z prostriedkov protiradiolokačného maskovania a makiet.

Pri demonstračnej činnosti sú ženijné opatrenia maskovania obsiahnuté v ženijnom vybudovaní priestorov činnosti, ženiného prieskumu, v príprave ciest a preprávk pre útvary, ktoré vykonávajú demonstračnú činnosť.

Ženiné opatrenia vyplývajú zo zámyslu a úloh operačného maskovania v obrannej operácii, podmienok prechodu vševoj-

skovej armády do obrany, charakteru terénu, množstva síl a prostriedkov a času na prípravu operácie.

V období prípravy na obrannú operáciu vševojskovej armády sa venuje zvýšená pozornosť skrytiu preskupenia vojsk. Treba ho uskutočňovať v noci po cestách prechádzajúcich v prírodných maskách, s prísnyim dodržiavaním zásad svetelného maskovania. Na jednotlivých, nepriateľom pozorovaných úsekoch terénu, pred uskutočnením presunov vojsk sa tu zriaďujú umelé masky. Priestory rozmiestnenia sa vyberajú v miestach s dostatkom prírodných masiek. Požiadavky vzázkov a miest velenia vzhľadom na prírodné masky sú uvedené v **tabuľke 1**.

**Tabuľka 1**

| Objekt     | Všeobecne potrebná plocha (km <sup>2</sup> ) | Požiadavky na prírodné masky            |                    |                              |
|------------|----------------------------------------------|-----------------------------------------|--------------------|------------------------------|
|            |                                              | v lesoch                                |                    |                              |
|            |                                              | plocha lesného úseku (km <sup>2</sup> ) | potreba ciest (km) | potreba obcí (sídliisk) (ks) |
| msd        | až 900                                       | 12 až 18                                | 65 až 70           | 50 až 60                     |
| td         | až 900                                       | 10 až 16                                | 60 až 65           | 45 až 55                     |
| arb        | až 1200                                      | 5 až 7                                  | 12 až 15           | —                            |
| VS armády  | 8—10                                         | 1,5 až 2                                | 12 až 15           | —                            |
| ZVS armády | 8—10                                         | 0,5 až 0,6                              | 4 až 5             | —                            |
| TVS armády | 6—8                                          | 0,6 až 0,8                              | 5 až 7             | —                            |

Pri odchode reálnych vojsk z priestoru rozmiestnenia treba v opustenom priestore spohotoviť a ponechať makety, imitovať prítomnosť vojsk, pokračovať v prevádzke spojovacej techniky a rádiolokátorov.

Pre oklamanie nepriateľa slúžia tiež klamné presuny a preskupenia vojsk. Na klamných smeroch preskupenia vojsk sa vykonáva prieskum a úprava ciest, imitujú sa prúdy vojsk na pochode a na zastávkach, sústreďuje sa technika pred ťažko priechodnými úsekmi terénu, preprávkami a tiež sa budujú klamné priestory rozmiestnenia.

V pásme obrany divízie prvého sledu na skrytie predného okraja je žiaduce vybudovať predsunuté postavenia, v ktorých budovať klamné oporné body s klamnými opevňovacími objektami.

Na oklamanie nepriateľa o skutočnej zostave obrany prvého sledu divízie sa

budujú klamné oporné body, ktorých rozmiestnenie v teréne musí zabezpečovať rôznorodosť a pravdepodobnosť ich umiestnenia, napríklad v medzerách medzi skutočnými opornými bodmi.

Na druhých postaveniach pásma obrany divízie treba ukázať prieskumu nepriateľa, že nie sú zaujaté vojskami. Na oklamanie nepriateľa v pásme obrany divízie prvého sledu sa budujú záložné stanovišťa, klamné oporné body, obranné rajóny a zriaďujú sa klamné zátarasy. Na európskom bojisku pásma obrany divízie môže spravidla zahŕňať 30 až 50 km<sup>2</sup> úsekov zaľeseného terénu. To dovoľuje skryté rozmiestnenie v hĺbke pásma obrany divízie 2 až 3 mspr, 2 až 3 tpr, sdo, miesta velenia divízie, plukov a tylové jednotky a útvary.

V pásme obrany divízie prvého sledu môžu byť zriadené 2 až 4 klamné obranné rajóny práporu, priestor bojového roz-

miestnenia raketového útvaru, jedno až dve, palebné postavenia delostreleckého oddielu a veliteľské stanovište divízie.

Na vybudovanie uvedených klamných objektov a prípravu ciest treba vyčleniť na 5 až 7 hodín tank s buldozerovým tankovým zariadením, kolesový nosič KN 251 a kolesový zákopový stroj TMK-2. Na imitovanie prítomnosti techniky v uvedených klamných objektoch treba 15 až 20 makiet bojových vozidiel pechoty, 10 až 12 makiet nákladných automobilov a 35 až 40 masiek M. Skúsenosti z 2. svetovej vojny a výpočty dokazujú, že na imitáciu v klamnom priestore treba vyčleniť ešte 1/15 až 1/12 skutočného počtu techniky imitovanej jednotky. Vytváraním umelých skvŕn na teréne sa imitujú opevňovacie práce. V obrannom pásme divízie na oklamanie nepriateľa treba vytvoriť v klamných priestoroch 200 až 300 týchto skvŕn s 1 až 2 motostreleckými rotami a 2 tankami s buldozerovým zariadením BTZ vyčlenených na 30 až 60 Mh. Vytvorenie klamných ciest je schopná zabezpečiť ženijná a motostrelecká čata s 80 až 1000 ks kútovými odrážačmi typu KO.

V priestoroch rozmiestnenia divízie druhého sledu a záloh armády, v priestore bojového rozmiestnenia arb, veliteľských stanovišť a tyla armády základom ženijných opatrení operačného maskovania je využitie prírodných masiek, skrytov a predpísaných masiek M.

Na západnom bojiisku je v priemere 10 až 40 % zalesneného terénu. Pre skrytie techniky arb, t.j. 250 až 300 ks, treba 5 až 7 km<sup>2</sup> plochy prírodných masiek. Pri ploche priestoru bojového rozmiestnenia 900 až 1200 km<sup>2</sup> to môže byť 0,5 až 0,7 % celého priestoru. Hlavným demaskujúcim príznakom arb sú odpaľovacie zariadenia v palebných postaveniach, preto na oklamanie nepriateľa treba zriadiť 2 až 3 klamné palebné postavenia, na ktorých umiestniť makety danej raketovej techniky.

Miesta velenia armády sa rozmiestňujú rozptýlene v prírodných maskách, mimo väčších zoskupení vojsk, spojovacích prostriedkov, prístávacích plôch pre vrtuľníky s dodržaním zásad maskovacej disciplíny.

V súčasnej bojovej činnosti v súvislosti s programovým navádzaním nízkoletajúcich rakiet na cieľ treba narušiť reliéf terénu, skryť hlavné orientačné body a vytvoriť klamné prostriedkami protirádio-lokačného maskovania. V pásme armády je to skrytie 10 až 15 km<sup>2</sup> vodných plôch a vytvorenie 2 až 5 klamných orientačných bodov, na čo je potreba vytvoriť

hodnotu 2 až 3 rôt a 3 až 4 tisíce kútových odrážačov typu KO.

V prípade smerov protiúderov druhého sledu armády sa musia skryté budovať cesty, mosty, čiar rozvinovania, hľbiť okopy, zriaďovať zátarasy, rekognoskovať komunikačné smery na čiar rozvinovania, na úsekoch pozorovaných nepriateľom stavať masky.

Dôležité je aj skrytie a rozptýlenie objektov armádneho tyla. Tieto objekty sa rozmiestňujú v prírodných maskách a zásobovanie vozidlami sa uskutočňuje len v noci alebo za sťaženej viditeľnosti. Na vytváranie klamných zásobovacích stanovišť, poľných skladov a vykonávanie demonštračných presunov treba vyčleniť maskovacie prostriedky, makety a časť reálnej techniky.

Imitačné opatrenia v obrannom pásme armády sa uskutočňujú v klamných priestoroch rozmiestnenia, palebných postaveniach, na obranných čiarach, v priestoroch bojového rozmiestnenia arb, v priestoroch rozmiestnenia druhosledových divízií a na miestach velenia armády.

**Ženijné opatrenia operačného maskovania uskutočňované s cieľom oklamať nepriateľa o použití druhého sledu armády obsahujú:**

- prípravu ciest v priestore rozmiestnenia, zriaďovanie umelých masiek a použitie iných prostriedkov skrytia,
- imitáciu prítomnosti zväzkov druhého sledu a záloh armády v klamných priestoroch rozmiestnenia,
- prípravu pochodových osí a čiar rozvinovania na klamných smeroch,
- ženijné zabezpečenie demonštračnej činnosti.

Maskovanie zväzkov druhého sledu armády sa vykonáva v období prípravy operácie a jeho efektívnosť vplýva na zabezpečenie skrytia činnosti druhého sledu. Ženijné opatrenia na maskovanie v priestoroch rozmiestnenia sa plnia silami a prostriedkami zväzkov druhého sledu. Ženijné vybudovanie klamného priestoru rozmiestnenia a imitácia prítomnosti vojsk v ňom sa vykonáva osobitne vyčlenenými jednotkami zo stupňa armády a uskutočňuje sa spravidla pri príprave operácie.

S prechodom nepriateľa do útoku sa pokračuje v imitácii prítomnosti druhého sledu v klamnom priestore rozmiestnenia do začatia presunu druhého sledu armády zo skutočného priestoru. Pri imitácii protiúderu na klamnom smere sa uskutočňuje budovanie ciest ženijnými jednotkami, zabezpečenie čiar rozvinovania druhého sledu a uskutočňuje sa demonštračná čin-

nosť. Imitácia činnosti druhého sledu na klamnom smere sa môže uskutočňovať až do stretnutia sa skutočného druhého sledu armády s nepriateľom.

Okrem jednotiek ženijného vojska vyčlenených na budovanie klamných priestorov rozmiestnenia druhého sledu, môžu sa vyčleniť aj ženijne komunikačné a že-

nijné jednotky na ženijné zabezpečenie útvarov, ktoré vykonávajú demonštračnú činnosť.

Na vybudovanie klamných priestorov a objektov a imitáciu prítomnosti vojsk v nich sa v pásme obrany armády vyčleňujú potrebné sily a prostriedky uvedené v **tabuľke 2**.

**Tabuľka 2**

| Klamný objekt                                                         | Čas na vybudovanie | Potreba síl                                                                                                                                 |                                                                                    | Potreba prostriedkov maskovania                                                                                                                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------|--------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                       |                    | druhov vojsk                                                                                                                                | ženijných jednotiek                                                                |                                                                                                                                                                                              |
| Priestor bojového rozmiestnenia arb                                   | 10 až 12 h         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 2 msr</li> <li>- 2 bat. PVO</li> <li>- 1 dr. spoj.</li> </ul>                                      | <ul style="list-style-type: none"> <li>1 žopevr</li> <li>1 žmskr (žr)</li> </ul>   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 3 až 4 súpravy klamného sdo</li> <li>- 20 až 30 makiet ANTS</li> <li>- 20 až 40 masiek M</li> <li>- 100 až 200 kúto- vých odrážačov KO-1</li> </ul> |
| Priestor rozmiestnenia divízie                                        | 6 h                | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 2 tpr</li> <li>- 2-3 mspr</li> <li>- 2 bat. PVO</li> <li>- 1 autč</li> <li>- až 1 spojč</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>1,2 žopevr</li> <li>1 žmskr (žr)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 100 makiet BVP (OT)</li> <li>- 50 makiet tankov</li> <li>- 50 makiet ANTS</li> <li>- 150 masiek M</li> <li>- 300 katových odrážačov KO-1</li> </ul> |
| Obranné pásmo divízie                                                 | do 2 dní           | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 1 msp (tp)</li> <li>- 1 autč</li> </ul>                                                            | 1 žmskr (žr)                                                                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 150 až 200 makiet BT</li> <li>- 100 až 150 masiek M</li> <li>- až 300 kúto- vých odrážačov KO-1</li> </ul>                                          |
| Čiara rozvinovania divízie (OMS) na protiúder a prísunové cesty k nej | 10 až 12 h         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 1 tr (s náves- nými zaria- deniami BTZ)</li> </ul>                                                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>1 žkr</li> <li>1 žmskč (žr)</li> </ul>      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 300 až 400 kúto- vých odrážačov KO-1</li> </ul>                                                                                                     |
| VS armády                                                             | 10 až 12 h         | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 1 až 2 msč</li> <li>- 1 bat. PVO</li> <li>- 1 spojč</li> </ul>                                     | <ul style="list-style-type: none"> <li>1 žmskč</li> <li>1 žopevč</li> </ul>        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- 10 až 20 makiet ANTS</li> <li>- 15 až 20 masiek M</li> <li>- 20 až 30 kúto- vých odrážačov KO-1</li> </ul>                                          |